

Praslovanština

- nebyla jazykem jednotným, počátky praslovanštiny se datují asi do konce 3. tis. př. n. l. Konec období praslovanské jednoty je spojen s postupným rozpadáním slovanského celku v důsledku stěhování kmenů.

Historie - stěhování národů

5. stol. – období stěhování stepních národů.

Slované patří mezi nejstarší obyvatele Evropy. Jsou uváděni pod jmény - Veneti nebo Sklavini (sklave=otrok). Pravlast Slovanů - Pripetská oblast na sever od Karpat mezi řekami Vislou a Dněprem.

Z pravlasti se začali stěhovat od 4.st., když na toto území pronikli Hunové. V 6. stol. byli vytlačeni Avary. Rozešli se na západ (Čechové, Moravané, Poláci, Obodrité, Lužičtí Srbové), jih (Slovinci, Chorvati, Slované později bulharští) a východ (Pomořané, Rusové). Podle toho dnešní dělení. Po rozchodu se začaly diferencovat jejich jazyky. V 9. stol. se usadili na svých dnešních územích a začali se politicky organizovat. Kolem r. 1000 byla většina neslovanského obyvatelstva asimilována. Vznikají nezávislé státy.

Slované přejali křesťanství od franckých kněží, později od byzantských misionářů Konstantina a Metoděje. V dalším období se rozdělují - západní Slované přestoupili k západní (katolické) církvi, zbytek zůstal u církve východní (pravoslavné).

Naše území

- kolem r. 400 se zde vyskytují Keltové, první obyvatelé, o kterých máme písemné zprávy. České země osídlily kmeny Bójů, které jim daly první pojmenování - Bojohemum.

Počátkem našeho letopočtu začaly na keltské území pronikat ze severu družiny germánských kmenů. Do českých zemí pronikali germánští Markomani, na slovenských Kvádové. Byli zde po čtyři století, v 5. století ustoupili před útoky kočovných Hunů do západní Evropy.

Na našem území se první slovanské kmeny objevily v 5. stol. Začali se usazovat v nížinách Labe, Moravy, Dunaje a Váhu. V 6. st. bylo dnešní území již trvale osídleno Slovany. V pol. 6.st. přitáhli do Podunajské nížiny asijské kočovné Avari, kteří zde založili svou říši. Na obranu proti nim se slovanské kmeny začali sjednocovat, do čela zvolili franckého kupce Sáma, který jim pomohl proti Avarům.

V roce 623 vznikla Sámova říše, která se stala mocnou a sama podnikala výboje. V druhé pol. 7. st. se rozpadla, dostala se opět pod nadvládu Avarů a později, když je porazil Karel Veliký, se sice dostali z jejich útlu, ale novou hrozbou byla Karlova Francká říše.

O dalším období nejsou písemné památky, z franckých pramenů se dovídáme, že vedle Francké říše existují dvě slovanská knížectví - moravské (Velká Morava - 830) - kterému vládl Mojmír a nitranské - Pribina. Čechy jsou uznány římským císařem za království v roce 1086.

Stručný přehled historie některých slovanských národů

Polsko - sjednocování kmenů mezi Vislou a Odrou, polský stát - 960, Měšek I. z rodu Piastovců (+992). Pokus polabských a pobaltských Slovanů - neúspěšný - dnes jen zbytky srbského obyvatelstva Horní a Dolní Lužice v Německu.

Rusko - od 8. stol. zakládali švédští ozbrojení obchodníci Varjagové osady kolem Baltského moře. Usazovali se mezi Slovany. Kolem r. 862 byl založen v Novgorodu stát, který se nazýval Rus nebo Rusko, který trval do r. 1598. Název Rus neznamenal původně nějaký východoslovanský kmen, jde o staré krajové označení terénní nikoli etnické. Staroruský letopis označuje však tímto názvem také normanské Varjagy. Podle toho se pak název Rus odvozuje od finského označení Švédska - Ruotsi.

Bulhaři - na Balkánský poloostrov pronikaly slovanské kmeny přes Dunaj v 6.- 7.st. Slovanské kmeny, které se zde usadily, se koncem 7.st. dostaly pod nadvládu turkotatarských Bulharů (zbytky Hunů - jezdecký kočovný kmen z altajské oblasti Mongolska, kteří ustoupili do jižního Ruska.). Bulharští dobyvatelé byli v menšině, takže téměř splynuli se slovanským obyvatelstvem. Vytlačili je Chazaři (v 6. stol.). Jedna skupina založila stát na řece Volze (do roku 1257), jiná se usadila na Dunaji, smísila se s tamějšími Slovany a vytvořila bulharské království (c. 680), které r. 1018 dobyli Byzantci).

Chorvaté se na Balkánském poloostrově sjednocovali pod vlivem avarských a franckých nájezdů. Stát Chorvatsko vznikl r. 815. Později se stali součástí uherského království. Stát srbský vznikl ve 12.st. Od konce 15.st. byly všechny země na Balkánském poloostrově (Řecko, Albánie, Černá Hora, Bosna, Hercegovina, Srbsko, Bulharsko, Valašsko a Besarábie) až do poč. 19.st. pod nadvládou Turecka. Osvobodily se za pomoci ruských vojska, která jim přinesla svobodu.

Charakteristika praslovanštiny

- pro rekonstrukci jednotné slovanštiny má ze starých spisovných slovanských jazyků největší význam - **staroslověnština, ruština a stará čeština**
- oddělila se buď z některého dialektu prvotní indoevropštiny nebo teprve rozštěpením baltoslovanštiny (není známo nic bližšího)
- slovanština se vyvíjela v nejtěsnější blízkosti s baltštinou, dále s větví iránskou - iránské osídlení sahalo v starších obdobích až do oblastí severně od Černého moře
- slovanské jazyky se vyvíjely pomaleji než jazyky románské a germánské, nejvíce ze slov. bulharština. Jsou značně konzervativní ve srovnání se západoevropskými indoevropskými jazyky, jsou flexivní od svého původu, ale v bulharštině zanikly některé pády, redukovala infinitivy
- praslovanština je výrazně vokalická, ze slovanských jazyků je - nejkonzonantičtější polština, obě lužičtiny, ruština, nejvokaličtější je srbocharvátština, slovinština příp. kašubština, ruština více uplatňuje vokály než čeština.

ZNAKY PRASLOVANŠTINY (probrány podrobně na semináři)

1. Nazální vokály (v češ. zanikly, zůstaly v polštině)
2. Jery (v češ. zanikly, zůstaly v ruštině a bulharštině)
3. Duál (v češ. zanikl, pozůstatky – párové lidské (zvířecí) orgány a části těla, číslovky dvě, obě, dvě stě)
4. Jednoduchý minulý čas (v češ. složený slovesný tvar)
5. Přízvuk volný a pohyblivý (ve spis. češ. ustálený na 1. slabice)

*Pozn.: Více k podobě praslovanštiny se můžete dočíst i v článku R. Večerky [zde](#) (převzato ze skript. Radoslav Večerka: *Základy slovanské filologie a staroslověnštiny*. Skriptum, 5. nezměněné vydání, FF MU, Brno 2002, s. 3, 9.).*